

RAAP-NOTITIE 3438

Plangebied Engelenburgerlaan

Gemeente Brummen

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Aveco de Bondt

Titel: Plangebied Engelenburgerlaan, gemeente Brummen; archeologisch vooronderzoek:
een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2010

Auteur: R. 't Hart

Projectcode: BRBW2

Bestandsnaam: NO*nummer*_BRBW2

Projectleider: H. Ringenier

Projectmedewerkers: niet van toepassing

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 413998

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet bekend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 39957

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

Bevoegd gezag: gemeente Brummen

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2010

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 18 maart 2010 een bureau- en inventariserend veldonderzoek (karterend booronderzoek) uitgevoerd in verband met voorgenomen nieuwbouw te Brummen in de gemeente Brummen. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied is vervolgens een advies met betrekking tot archeologisch vervolgonderzoek geformuleerd.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gold bij de aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische overblijfselen uit met name de Late Bronstijd t/m de Middeleeuwen. In de directe nabijheid van het plangebied liggen twee AMK-terreinen. Het betreft een urnenveld uit de periode Late Bronstijd-Vroege IJzertijd (ARCHIS-monumentnummer 12828) en het terrein van kasteel De Engelenburg (ARCHIS-monumentnummer 15498).

De geologische ondergrond in het plangebied bestaat uit matig fijn, zwak siltig zand, waarin grind voorkomt. Dit materiaal is aangemerkt als een fluvioperiglaciale afzetting (smeltwaterafzettingen). De top van de ongestoorde afzetting is veelal aangetroffen op dieptes variërend van 0,4 tot 0,7 m -Mv. De bodem bestaat uit een (verstoord) plaggendek. In enkele boringen aan de zuidkant van het plangebied is dit plaggendek ongestoord aangetroffen. De scherpe abrupte, overgang tussen het plaggendek en de ongestoorde afzettingen wijst op een relatief geringe ouderdom van het plaggendek.

Tijdens het veldonderzoek zijn archeologische resten aangetroffen in het zuidelijke deel van het plangebied. Hier zijn in drie boringen archeologische indicatoren waargenomen in de basis van het plaggendek en in de top van de C-horizont (tussen ca. 40 en 80 cm -Mv). Mogelijk houdt een aantal van deze vondsten verband met het nabijgelegen urnenveld of een bijbehorende nederzetting.

Gezien de onderzoeksresultaten en de aard van de voorgenomen ingrepen is geconcludeerd dat bij de uitvoering hiervan archeologische resten verstoord kunnen worden. Op basis hiervan wordt aanbevolen om aanvullend archeologisch vooronderzoek in het gehele plangebied te laten verrichten. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek plaats te laten vinden in de vorm van inventariserend veldonderzoek (IVO) waarderende fase, bestaande uit een proefsleuvenonderzoek conform het protocol inventariserend veldonderzoek voor proefsleuven (IVO-P) uit de KNA versie 3.1.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Aveco de Bondt heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 18 maart 2010 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met geplande nieuwbouw in de gemeente Brummen. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die gespecificeerde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied Engelenburgerlaan (1,7 ha) ligt in de bebouwde kom van Brummen (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 33G van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000). Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Brummen, sectie G, nummers 4453, 4569-4571.

Gemeente: Brummen

Plaats: Brummen

Plangebied: Engelenburgerlaan

Centrumcoördinaten: 207.250/455.900

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: 413998

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet bekend

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 39957

1.3 Toekomstige situatie

In het plangebied wordt nieuwbouw gerealiseerd. Deze nieuwbouw bestaat uit woningbouw. De aard, omvang en de diepte van de verstoring die hiermee gepaard gaat, is nog niet bekend.

1.4 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de

archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.1), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>), geldt in de praktijk als richtsnoer. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden. Achter in dit rapport is een lijst met gebruikte afkortingen opgenomen en worden enkele vaktermen beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnterpreteerd.

Geraadpleegd zijn de volgende bronnen:

- het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS);
- de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- literatuur en historisch en aardkundig kaartmateriaal (zie literatuurlijst);
- de recente topografische kaart 1:25.000;
- het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; <http://www.ahn.nl/>);
- recente luchtfoto's uit Google Earth (<http://earth.google.com>).

2.2 Resultaten

Huidige situatie

Op een recente topografische kaart 1:25.000 is het plangebied afgebeeld als een onbebouwd bosperceel (Boddaert & Mak, 2004). Recente luchtfoto's uit Google Earth bevestigen dit grondgebruik (<http://earth.google.com>). Volgens het AHN varieert de maaiveldhoogte van ca. 10,8 m +NAP in het oosten tot ca. 9,9 m +NAP in het westen.

Aardkundige situatie

Geo(morfo)logie en bodem

Het plangebied ligt in de bebouwde kom en is derhalve geomorfologisch niet gekarteerd. Het is echter aannemelijk dat de aangrenzende lage dekzandheuvelds en -ruggen zich voortzetten in het plangebied.

De bodem in het plangebied is volgens de bodemkaart in ARCHIS niet gekarteerd aangezien het in de bebouwde kom gelegen is. Op grond van de bodemgesteldheid van aangrenzende percelen kan gesteld worden dat de bodem in het plangebied mogelijk bestaat uit een laar- en/of loopod-zolgrond en een hoge enkeerdgrond. In alle gevallen zijn deze bodems opgebouwd uit lemig fijn zand met een lage grondwaterstand (grondwatertrap VII; Stiboka, 1979).

Laarpodzolen zijn bodems die onder relatief vochtige omstandigheden zijn gevormd. Het betreft veldpodzolgronden met een duidelijke B-horizont en een relatief dikke A-horizont van 30-50 cm, die vaak is ontstaan door de ophoging met plaggenmest. De looppodzolgronden zijn bodems die veelal aangetroffen worden in mineralogisch rijkere zanden met lage grondwaterstanden. Het

betreft moderpodzolgronden met een goed ontwikkelde B-horizont en een relatief dikke A-horizont die meestal is ontstaan door de ophoging met plaggenmest (Stiboka, 1979).

Hoge enkeerdgronden kenmerken zich door een humeus cultuurdek met een minimale dikte van 0,5 m, doorgaans ook wel plaggendek genoemd. Ze bevinden zich meestal op de hogere delen van het landschap. Het plaggendek is van antropogene oorsprong en ontstaan door het langdurig bemesten met plaggen- en/of potstalmest. Plaggendekken in Oost-Nederland dateren veelal uit de Nieuwe tijd (Spek, 2004).

IKAW

Op de IKAW valt het plangebied in een zone met een lage archeologische verwachting. Deze waardering is gebaseerd op de statistische relatie tussen archeologische vindplaatsen en de bodemgesteldheid in de omgeving van het plangebied (Deeben, 2008; zie ook <http://www.cultureelerfgoed.nl>). Het gebied ten westen van het plangebied kent echter een hoge archeologische verwachting. Gezien de vermoedelijke ligging van het plangebied in een zone van dekzandheuveld- en ruggen is een hoge archeologische verwachting aannemelijk. Dit wordt bevestigd door de archeologische verwachtings- en advieskaart van de gemeente Brummen (Willemse, in voorbereiding). Deze kaart geeft een gedetailleerder en betrouwbaarder beeld dan de IKAW.

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Om inzicht te verkrijgen in het grondgebruik in het plangebied in de Nieuwe tijd biedt de analyse van historische kaarten een goede invalshoek. De oudste gedetailleerde kaart waarop het plangebied staat afgebeeld, de zogenaamde Hottingerkaart uit 1783, toont dat het plangebied aan het eind van de 18e eeuw op de overgang lag van een klein bosperceel naar landbouwgrond (Versfelt, 2003). Kaarten uit de 19e eeuw tonen een ongewijzigde situatie (Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990).

Tijdens archeologisch onderzoek in het aangrenzende perceel is een omvangrijke, recente verstoring vastgesteld. In vier van de vijf boringen is de verstoring aangetroffen. De twee zuidoostelijke boringen bevatten plastic tot op de ongestoorde ondergrond. Alleen in boring 1, gezet in het noordoostelijke deel van het plangebied, is geen verstoring aangetroffen (Kastelein, 2007). Het is mogelijk dat de genoemde verstoring zich tot in het onderhavige plangebied voortzet.

Bekende archeologische waarden

ARCHIS en AMK

Volgens de archeologische monumentenkaart (AMK, geraadpleegd via ARCHIS) bevinden zich twee AMK-terreinen in de directe omgeving van het plangebied. Het betreft kasteel De Engelenburg (ARCHIS-monumentnummer 15498) en een urnenveld (ARCHIS-monumentnummer 12828). Beide terreinen liggen ten westen van het plangebied. De begrenzing en de exacte ligging van het urnenveld is vooralsnog onbekend. In het terrein zijn in 1846 verscheidene scherven en urnen uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd alsmede crematieresten gevonden (waarnemingsnum-

mer 16825). Een uit 1847 stammende brief opgenomen in het boek *Nederlandsche Oudheden* van W. Pleyte opgesteld door “De commissie te Brummen, ingesteld ter verzekering eener bewaring van gedenkstukken van geschiedenis of kunst” laat zien dat het om vijftien urnen gaat van “ruw grijs aardewerk” met “verbrande beenderen en asch” (figuur 2; bron: ARCHIS). Volgens de brief is er tevens een andersoortige kruik gevonden van “mat roode kleur en versierd met kringen kruisen en andere dergelijke versieringen”. Volgens gegevens uit ARCHIS zou het om een Veluwe klokbeker gaan. Dit soort aardewerk is te dateren in de laatste fase van het Laat Neolithicum. Deze gegevens zijn interessant voor onderhavig onderzoek aangezien het plangebied op slechts 200 m afstand ligt van de vermoede locatie van dit urnenveld. Aangezien in eerder geciteerde brief er geen preciezere topografische aanduiding genoemd wordt dan “Uwland, gelegen onder Brummen nabij het huis genaamd Kleine Engelenburg”, is het mogelijk dat het urnenveld zich tot in het onderhavige plangebied uitstrekt.

Verder zijn ten noordwesten van het plangebied twee vindplaatsen bekend van vroegmiddeleeuws aardewerk (ARCHIS-waarnemingsnummers 23124 en 28714). Deze vondsten kunnen in verband staan met mogelijke middeleeuwse bewoning.

Historische kaarten

De geraadpleegde historische kaarten bevatten geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten of landschapselementen met een archeologische betekenis in het plangebied.

AHN en luchtfoto's

Het raadplegen van het AHN en recente luchtfoto's uit Google Earth heeft geen concrete aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op grond van bovenstaande onderzoeksgegevens geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor resten uit de periode Neolithicum t/m Nieuwe tijd. Meer specifiek kunnen de archeologische resten bestaan uit (vondstrijke) nederzettingen behorende bij het al bekende urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd of uit resten van dit grafveld zelf. Eventuele nederzettingen kunnen al of niet bestaan hebben tot in de Middeleeuwen. Kleine vuursteenstrooiingen uit de periode Laat Paleolithicum t/m Neolithicum kunnen echter niet bij voorhand uitgesloten worden. Indien daadwerkelijk aanwezig, bevinden dergelijke archeologische resten zich waarschijnlijk in de top van de pleistocene afzettingen.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek karterende fase. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald op basis van de resultaten van het bureau-onderzoek (gespecificeerde archeologische verwachting) en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.1 (stroomdiagram 'keuze onderzoeksmethode karterende fase' en 'Leidraad inventariserend veldonderzoek deel karterend booronderzoek').

Tijdens het veldonderzoek zijn in eerste instantie tien boringen gezet. Deze zijn vanwege de dichte begroeiing van het onderzoeksgebied niet in een regelmatig grid geplaatst, maar zo gelijkmatig mogelijk over het terrein verdeeld. Tevens zijn er vier controleboringen gezet (figuur 3). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten vondstrijke nederzettingsterreinen uit de periode Late Bronstijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 1,2 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

De geologische ondergrond (C-horizont) van het plangebied bestaat uit matig fijn, zwak siltig zand, waarin grind voorkomt. Dit materiaal is aangemerkt als een fluvioperiglaciale afzetting (smeltwaterafzettingen). De (ongestoorde) top van deze afzetting is aangetroffen op dieptes variërend van 0,4 tot 0,7 m -Mv. De C-horizont kenmerkt zich tevens door enkele ijzervlekken.

De bodem bestaat uit een (verstoord) plaggendek. Onder een dunne, humeuze laag bosgrond is dit humeuze pakket in alle boringen aangetroffen. Veelal is het plaggendek geheel of gedeeltelijk verstoord, doordat dit in het verleden regelmatig geploegd is geweest of doorgespit in verband met het planten van bomen (figuur 3, boringen 1-6, 8 en 10). De scherpe abrupte, overgang tussen het plaggendek en de ongestoorde afzettingen wijst op een relatief jonge leeftijd van het plaggendek. De boringen 7, 9 en 11-14 laten een onverstoord plaggendek zien.

Archeologie (archeologische vindplaats aangetroffen)

Tijdens het veldonderzoek zijn in drie van de veertien boringen archeologische indicatoren aangetroffen (figuur 3). Het betreft in alle gevallen fragmenten handgevormd aardewerk.

Boring	indicatoren	diepte in cm -Mv
10	drie fragmenten handgevormd aardewerk	50-60
13	drie fragmenten handgevormd aardewerk	40-60
14	vier fragmenten handgevormd aardewerk	25-50
14	een fragment handgevormd aardewerk	50-80

De meeste archeologische indicatoren zijn aangetroffen in de top van de C-horizont, in een laag geel, zwak siltig zand (boringen 10, 13 en 14) in het zuidelijke deel van het plangebied. Het lijkt te gaan om materiaal uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd (boring 13 en 14) en uit de Middeleeuwen (boring 10). Er zijn ter plaatste van de vondsten geen bodemverstoringen dieper dan de bosgrond vastgesteld. De mogelijkheid is aanwezig dat een deel van deze vondsten verband houdt met het nabijgelegen urnenveld uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd. Hierbij kan het gaan om een gedeelte van het urnenveld of een bijbehorende nederzetting.

In de boringen 1 en 2 zijn twee scherven industrieel wit en een fragment porselein (19e en 20e eeuw) gevonden in een verploegd pakket direct onder de dunne laag bosgrond. Deze fragmenten zijn in het veld gedetermineerd en verder niet verzameld. Tevens is in acht boringen bouwpuin aangetroffen. Deze indicatoren zijn echter alleen waargenomen in het (verstoorde) plaggendek en vormen derhalve een aanwijzing voor het ontstaan van dit humeuze cultuurdek. Gezien de datering van de scherven en de aanwezigheid van het bouwpuin zal de vorming van het plaggendek waarschijnlijk niet voor de (late) 18e eeuw hebben plaatsgevonden.

Vindplaats 1-RAAP-objectnummer(s): BRBW2 01

ARCHIS-waarnemingsnummer: nog niet toegekend

Coördinaten: 207.227/455.927; **Kaartblad:** 33G

Gemeente: Brummen; **Toponiem:** Engelenburgerlaan

Maaiveld: bosgrond

Geomorfologie: lage dekzandheuvelds en -ruggen

Hoogte maaiveld t.o.v. NAP: circa 9 m +NAP

Complexiteit: nederzetting

Datering: Bronstijd-IJzertijd en Middeleeuwen

Vondsten: uitsluitend vondsten uit boringen

Diepteligging archeologische laag/vondsten: ca. 40-80 cm -Mv

Globale omvang vindplaats: gehele plangebied, waarschijnlijk ook daarbuiten. Een oppervlakte is daarom niet te bepalen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied archeologische resten in de vorm van scherven handgevormd aardewerk aangetroffen. De resten behoren mogelijk tot een nabijgelegen urnenveld daterend uit de Late Bronstijd-Vroege IJzertijd of tot een bijbehorende, even oude nederzetting. Doordat de vindplaats waarschijnlijk doorloopt tot buiten het plangebied en doordat een urnenveld moeilijk met booronderzoek aan te tonen is, kan de vindplaats niet begrensd worden. De scherven handgevormd aardewerk uit de Middeleeuwen behoren mogelijk ook tot een nederzettingsterrein. De vondstlaag komt voor tussen 40 en 80 cm -Mv.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt aanbevolen om in het gehele plangebied aanvullend archeologisch onderzoek te laten verrichten. Geadviseerd wordt om dit vervolgonderzoek te laten plaatsvinden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Een proefsleuvenonderzoek (IVO-P) behoort conform de KNA versie 3.1 plaats te vinden op basis van een Programma van Eisen (PvE). Dit PvE dient voor aanvang van het onderzoek te worden opgesteld door een senior-archeoloog en goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente Brummen).

Ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek dient contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag (gemeente Brummen).

Literatuur

- Nederlands Normalisatie-instituut**, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van on-verharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Deeben, J.H.C. (red.)**, 2008. De Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), derde generatie. *Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 155. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort.
- Kastelein, D.**, 2007. Burgemeester de Wijslaan te Brummen, gemeente Brummen; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek. *RAAP-Notitie* 2220. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Spek, Th.**, 2004. *Het Drentse esdorpenlandschap: een historisch-geografische studie*. Dissertatie. Matrijs/Sichting het Drentse landschap, Utrecht/Assen.
- Versfelt, H.J.**, 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Heveskes Uitgevers, Groningen.
- Willemse, N.W.**, in voorbereiding. Gemeente Brummen: archeologische verwachtings- en advieskaart. *RAAP-rapport*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990. *Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000; Deel 3: Oost-Nederland 1830-1855*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen**, 2004. Prospectief boren; een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport* 1000. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IVO(-P)	Inventariserend VeldOnderzoek (Proefsleuven)
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
PvE	Programma van Eisen
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Verklarende woordenlijst

A-horizont

Uitspoelingshorizont van een bodemprofiel.

afzetting

Neerslag of bezinking van materiaal.

antropogeen

Ten gevolge van menselijk handelen (door mensen gemaakt/veroorzaakt).

archeologische monumenten

Aard, omvang en kwaliteit van deze vindplaatsen rechtvaardigen blijvend behoud uit wetenschappelijke en/of cultuurhistorische overwegingen. Al naar gelang de betekenis die aan deze aspecten wordt toegekend, verdienen deze vindplaatsen te worden geplaatst op het beschermingsprogramma van Rijk, provincie of gemeente. Uit dien hoofde dient daarom te worden gestreefd naar een ongestoord behoud van de daarin aanwezige archeologische sporen. Werkzaamheden gericht op het behoud zijn uiteraard toegestaan.

B-horizont

Inspoelingslaag van een podzolbodem (zie podzol).

C-horizont

Horizont niet (of weinig) veranderd door bodemvorming; het oorspronkelijke moedermateriaal.

fluvioperiglaciaal

Door stromend water onder periglaciale omstandigheden afgezet.

geomorfologie

Verklarende beschrijving van de vormen van de aardoppervlakte in verband met de wijze van hun ontstaan.

horizont

Een bodemlaag waarin zich bepaalde bodemkundige processen afspelen.

Middeleeuwen

De tijdruimte tussen de oudheid en de nieuwe tijd, gewoonlijk gerekend van de val van het West-Romeinse rijk (476) tot de ontdekking van Amerika (1492), ook wel van 500 tot 1500 ad.

moderpodzolen

Bodems met een duidelijke podzol-B-horizont, waarin beneden 20 cm diepte geen ophoping van ingespoelde organische stof voorkomt; de humus wordt in niet-amorfe vorm aangetroffen en wel grotendeels als moder; deze horizont bevat steeds duidelijk ijzer, dat als huidjes om de zandkorrels voorkomt of samen met fijne minerale delen tussen de zandkorrels ligt.

nederzetting(-sterrein)

Woonplaats; de aard en samenstelling van het in het veld aangetroffen sporen en materiaal wordt geïnterpreteerd als resten van bewoning in het verleden.

periglaciaal

Heeft betrekking op de stroken rondom het door landijs bedekte gebied, op het daarop heersende klimaat en op kenmerkende verschijnselen in dit gebied.

podzol

Bodem met een uitspoelingslaag (E-horizont) en een inspoelingslaag (B-horizont). Het proces van het uitloggen van de E-horizont en de vorming van een B-horizont door inspoeling van amorfe humus en ijzer wordt podzolering genoemd.

Prehistorie

Dat deel van de geschiedenis waarvan geen geschreven bronnen bewaard zijn gebleven.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

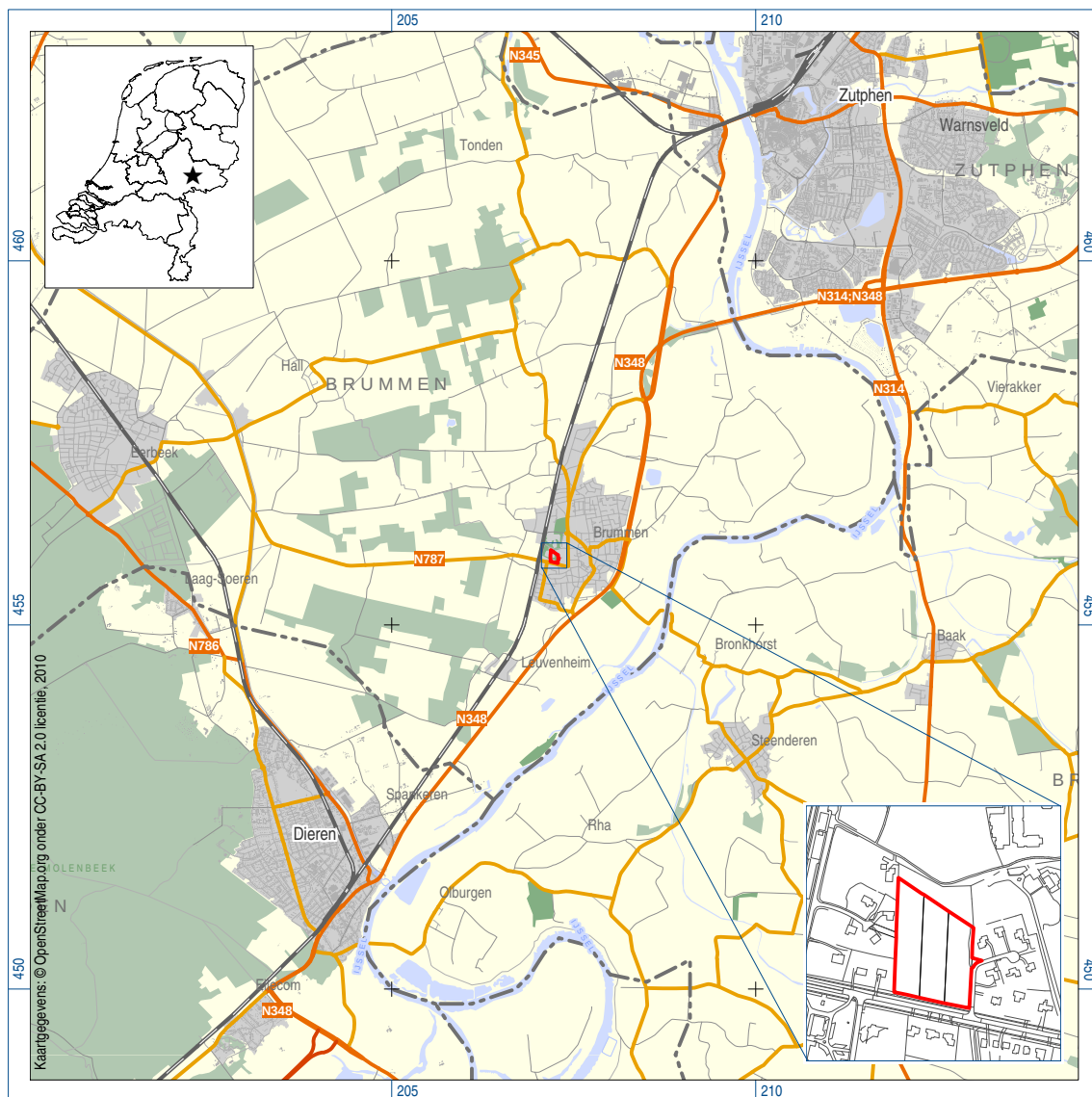
Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland.

Figuur 2. Vondstmelding uit 1847.

Figuur 3. Resultaten booronderzoek.

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

27 maart

No. 197

1847

De commissie te Brummen, ingesteld ter verzekering eener goede bewaring van gedenkstukken van geschiedenis of kunst heeft ter voldoening aan het verzoek vervat in de missive van den Heere Burgemeester der gemeente Brummen van 22 February jongstleden No 88 de eer te berigten:

Dat voor zoo verre haar bekend is geworden er in den loop van het jaar 1846 onder Brummen geene andere voorwerpen zijn gevonden dan circa 16 aschkruiken of urnen der ouden, dewelke bij gelegenheid van het wenden of omzetten van zeker hoog gelegen stuk bouwland van ouds her genaamd het *Uwland*, gelegen onder Brummen nabij het huis genaamd de Kleine Engelenburg zijn aan het licht gekomen.

Vijftien dezer urnen waren volgens het getuigenis der arbeiders op zekere afstanden in eene lijn loopende van het Westen naar het Oosten in den grond geplaatst en bevatten alle verbrande beenderen en asch. Ze waren vervaardigd van ruw grijs aardewerk; bij de ontgraving zijn alle deze urnen zoodanig gebroken dat derselver vorm niet meer is te herkennen.

Figuren of teekenen zijn op geen der scherven ontdekt.

Op korten afstand van deze 15 urnen doch niet in dezelfde lijn werd eene kruik, pot of urn opgedolven, deze was van fijnder aardewerk en kennelijk op een rad vervaardigd, van deselve is ruim de helft ongebroken te voorschijn gekomen, deselve bleek bij eene nauwkeurige wassching van deszelfs inhoud geene asch of beenderen te bevatten, ze is van mat roode kleur en versierd met kringen kruizen en andere dergelijke versieringen. Alle deze voorwerpen zijn in bezit en bewaring geraakt van den tweede ondergeteekende

Brummen
den 26 Maart 1847

De commissie voornoemd
D. van Walree
Jan van Ittersum

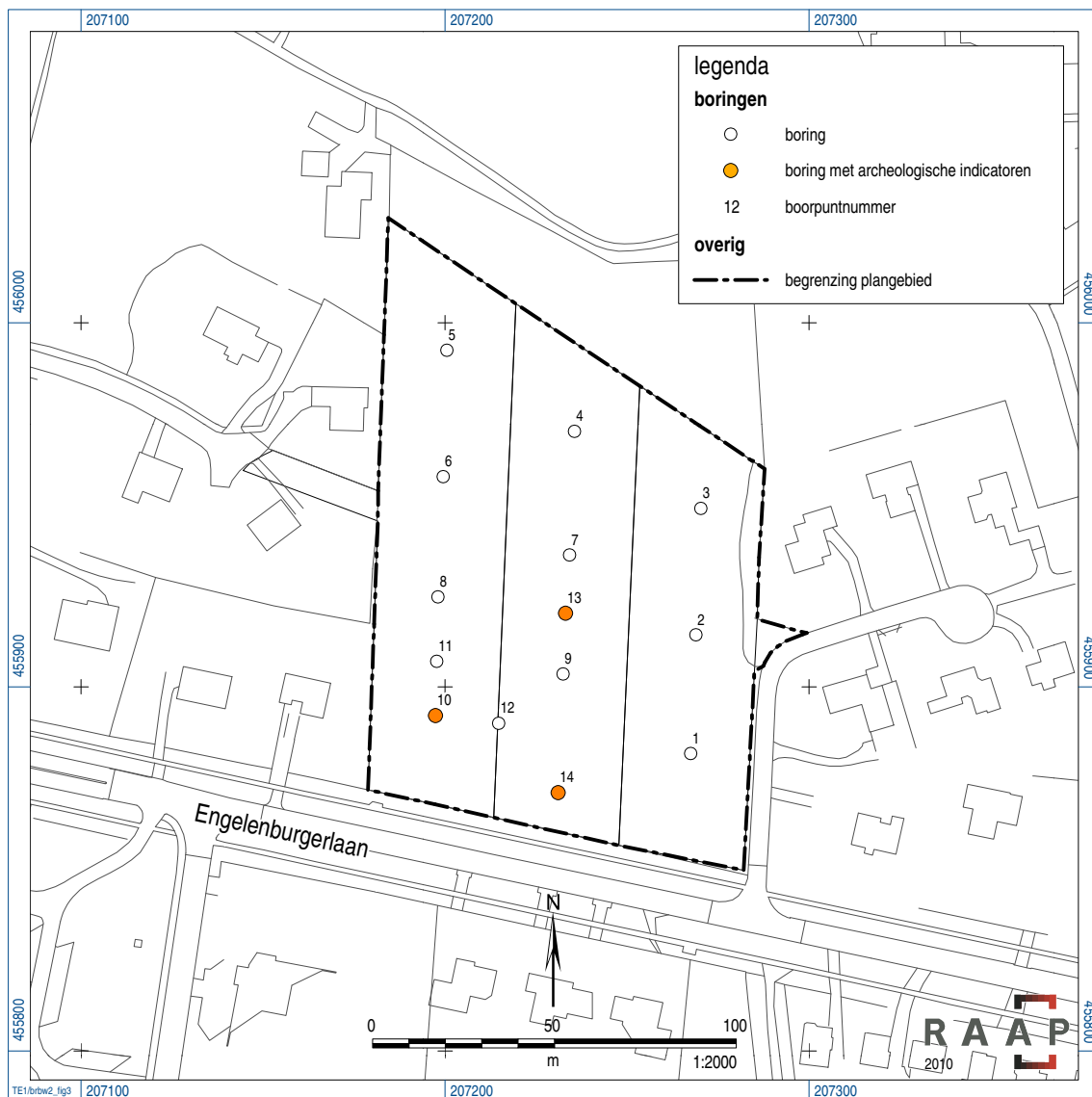
coördinaten Klein Engelenburg te Brummen

207,21

456,20

*? cf. Platte Ned. Rijksw. ,
Ged. l. / Ueber, 1/4 50-57*

Figuur 2. Vondstmelding uit 1847.

Figuur 3. Resultaten booronderzoek.

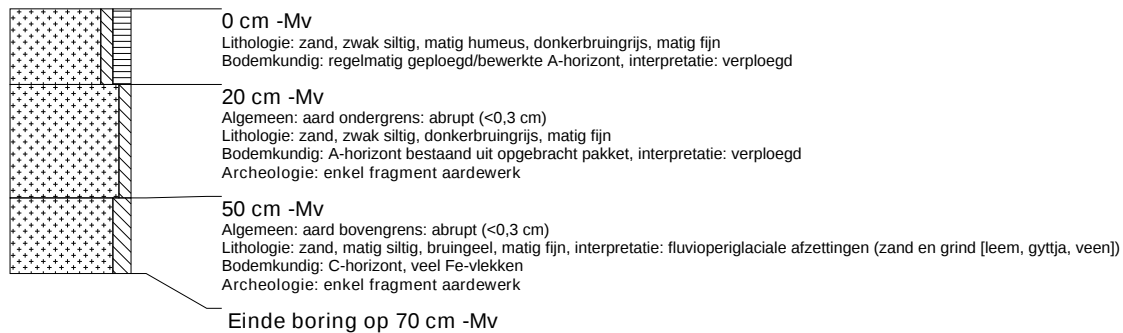
Geologische perioden				Archeologische perioden			
Tijdvak	Chronozone		Datering	Tijdperk			Datering
Holoceen	Laat Subatlanticum		1150 na Chr.	Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)			
				Nieuwe tijd	B	1795	
	Vroeg Subatlanticum	0	Middeleeuwen		A	1650	
				Laat		1500	
					Vol		1250
							1050
				Vroeg	Ottoons	900	
					Karolingisch	725	
					Merovingisch laat	525	
	Merovingisch vroeg	450					
Subboreaal	450 voor Chr.	Romeinse tijd	Laat	270			
			Midden	70 na Chr.			
			Vroeg	15 voor Chr.			
Pleistoceen	Atlanticum	3700	IJzertijd	Laat	250		
				Midden	500		
	Boreaal	7300	Bronstijd	Vroeg	800		
				Laat	1100		
				Midden	1800		
	Preboreaal	8700	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Vroeg	2000		
				Laat	2850		
	Pleistoceen	Mesolithicum (Midden Steentijd)	9700	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Midden	4200	
					Vroeg	4900/5300	
		Laat	12.500	Jong B	16.000		
Jong A						35.000	
		Midden	250.000				
Oud							

Tabel 1. Geologische en archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen

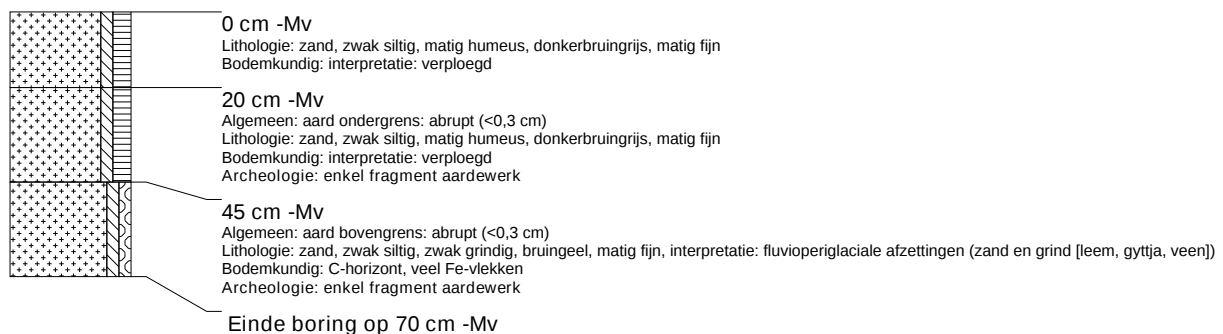
boring: BRBW2-1

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.268, Y: 455.882, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

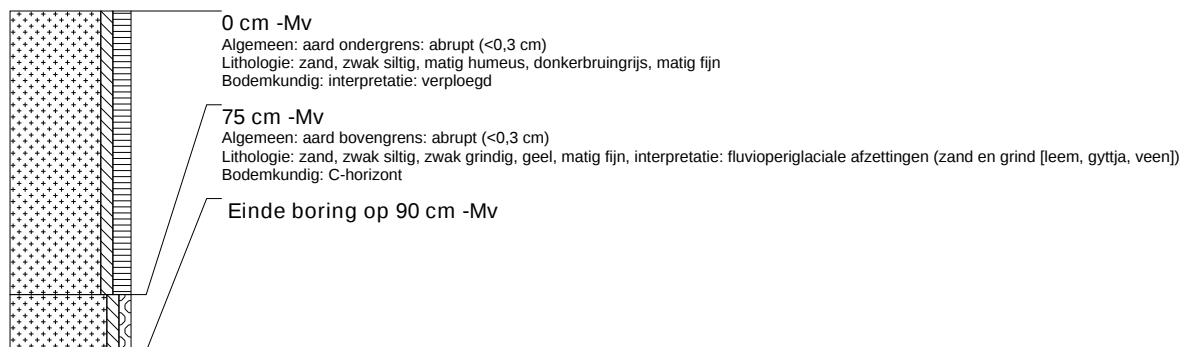
boring: BRBW2-2

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.269, Y: 455.914, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

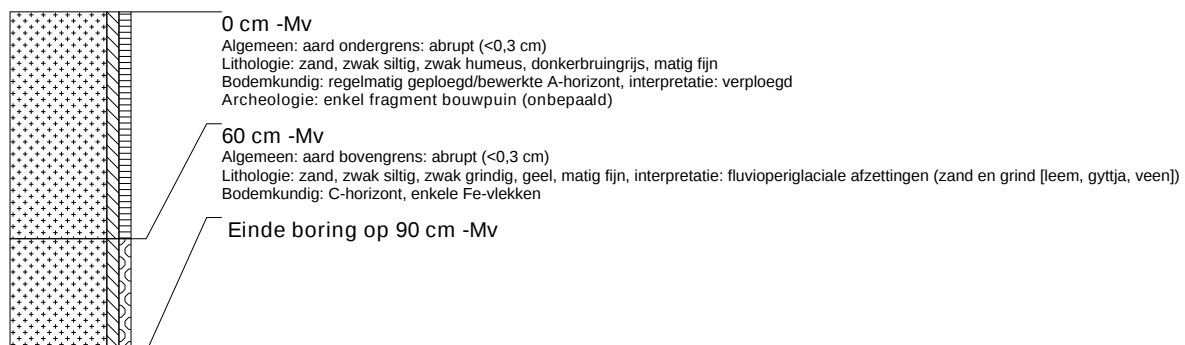
boring: BRBW2-3

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.270, Y: 455.949, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

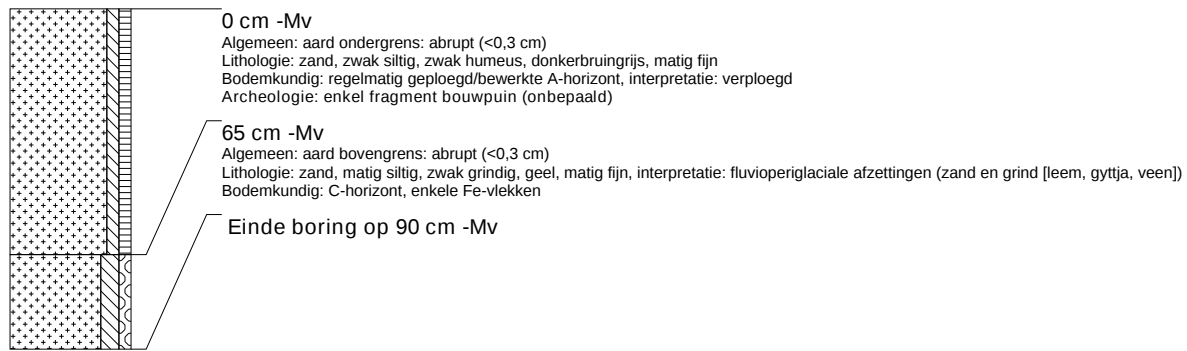
boring: BRBW2-4

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.236, Y: 455.970, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

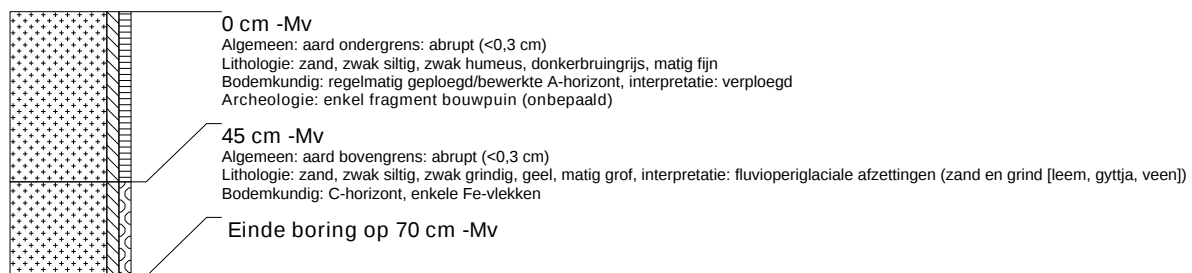
boring: BRBW2-5

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.200, Y: 455.992, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

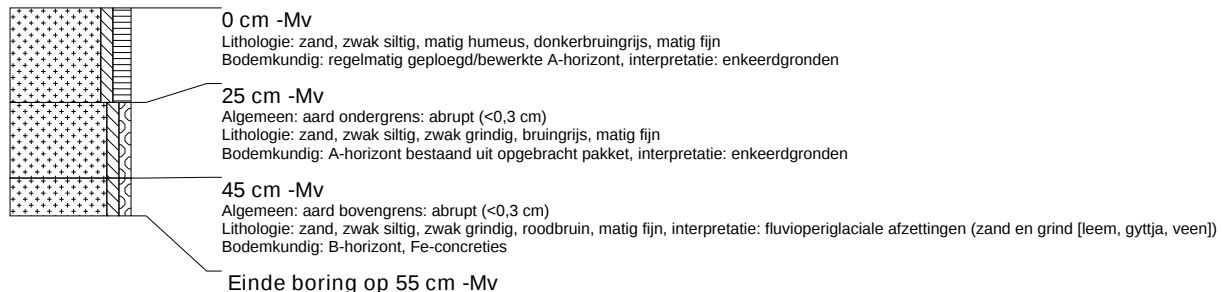
boring: BRBW2-6

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.199, Y: 455.958, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

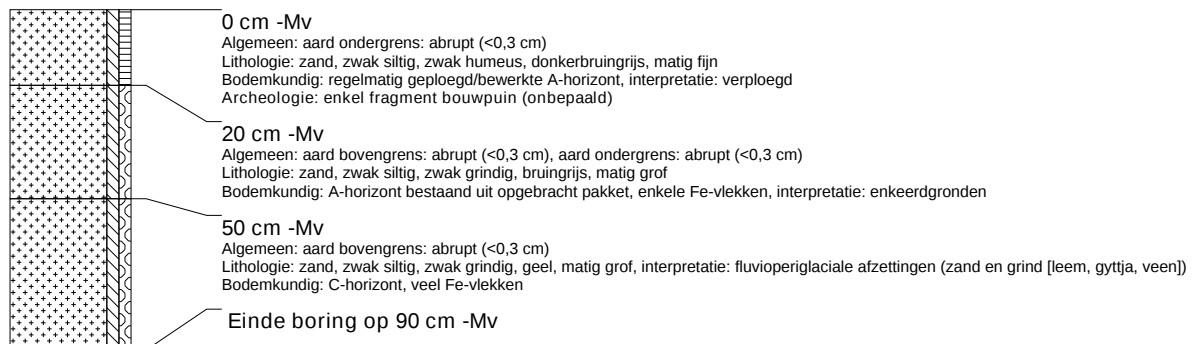
boring: BRBW2-7

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.234, Y: 455.936, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

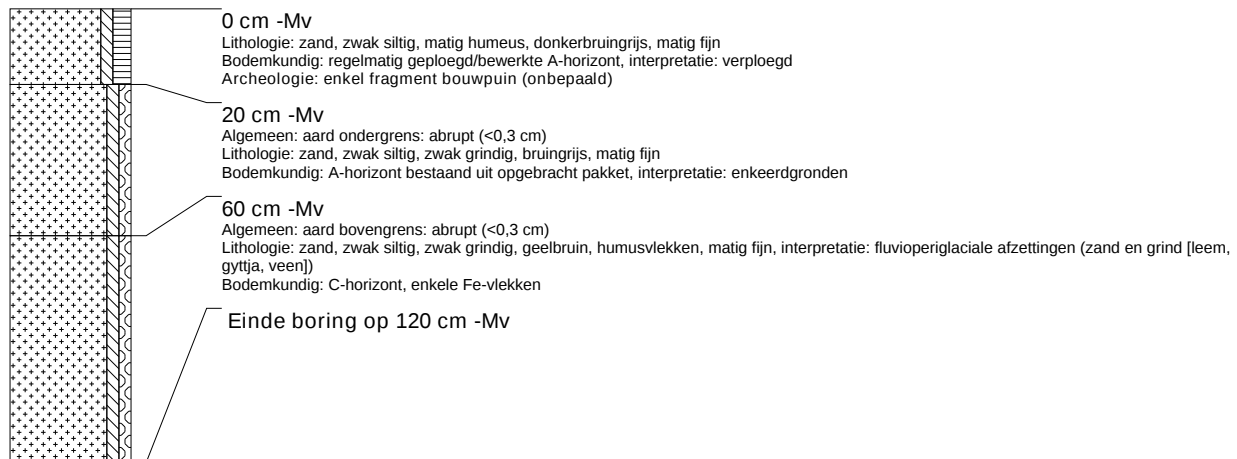
boring: BRBW2-8

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.198, Y: 455.925, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BRBW2-9

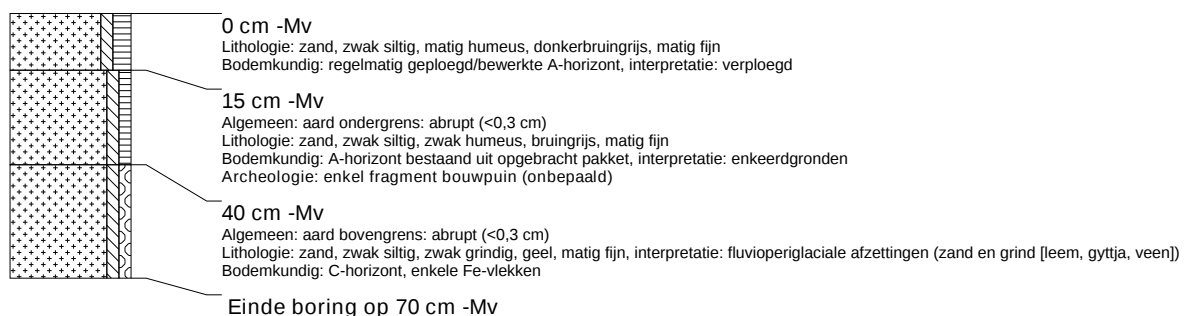
beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.232, Y: 455.904, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BRBW2-10

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.197, Y: 455.892, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

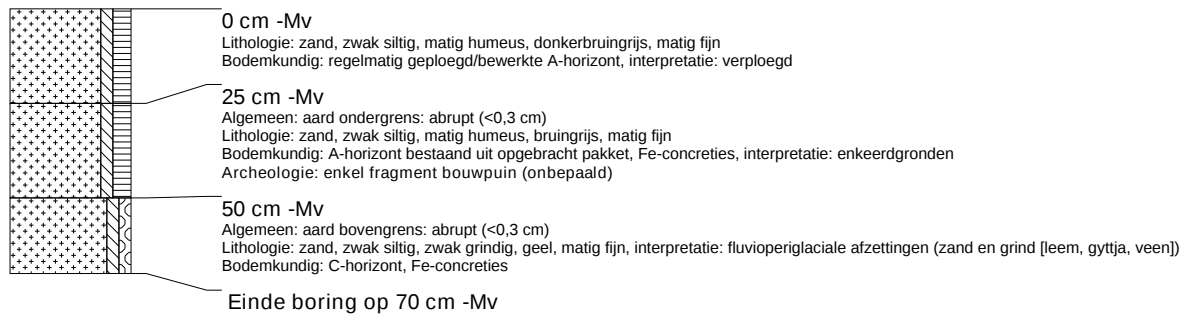
boring: BRBW2-11

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.198, Y: 455.907, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

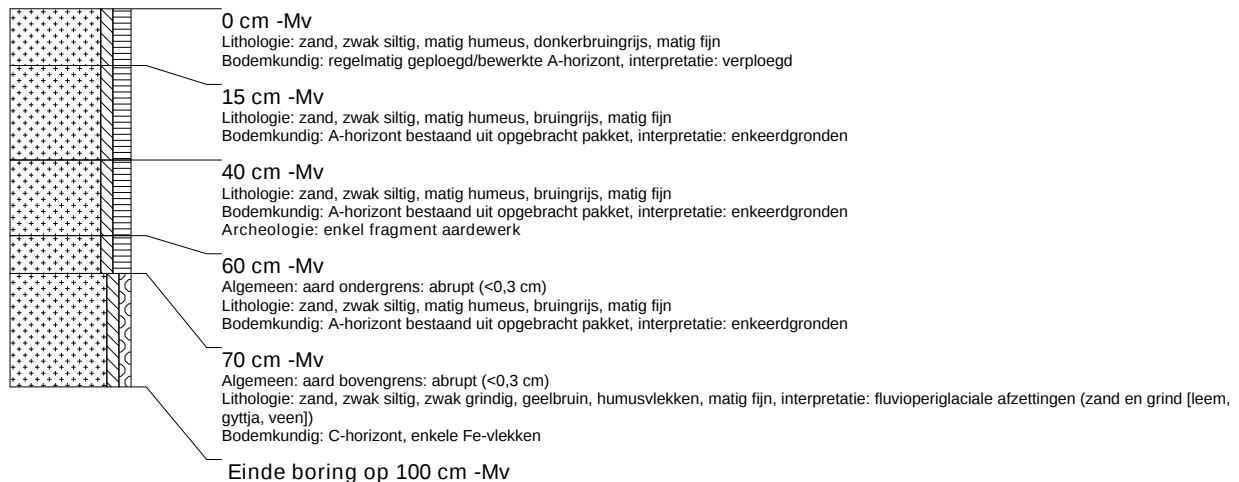
boring: BRBW2-12

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.215, Y: 455.890, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BRBW2-13

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.233, Y: 455.920, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

boring: BRBW2-14

beschrijver: HR/RTH, datum: 18-3-2010, X: 207.231, Y: 455.871, boortype: Edelman-15 cm, doel boring: archeologie - kartering, landgebruik: bos, provincie: Gelderland, gemeente: Brummen, plaatsnaam: Brummen, opdrachtgever: Aveco de Bondt, uitvoerder: RAAP Oost

